

рабства і т.д.

Як бачимо, перебуваючи у складі Союзу РСР, Українська РСР все ж мала змогу як член ООН брати, хоча й не в повному обсязі, участь у міжнародних організаціях та конференціях. Таким чином, можна стверджувати про активну для повоєнного часу самостійну діяльність у вирішенні важливих міжнародних політичних, воєнно-політичних проблем, питань кордонів і транспорту, торгівлі. З обмеженими суверенітетом та міжнародною правосуб'єктністю Україна все ж спромоглася активно виступати в конкретних міжнародно-правових відносинах. Звісно, діяльність союзних республік у міжнародних конференціях та організаціях, реалізація права посольства у більшості випадків була керована загальносоюзними органами. Не дивлячись на це, наша держава здатна була і впливала на формування післявоєнного миру і безпеки не тільки в межах регіону, а й у всьому світі.

ДЕПОРТАЦІЯ ЕТНОСІВ КРИМУ ЯК ПРОЯВ ЕТНОЦИДУ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Булик ТЛ.,

викладач кафедри загальноправових дисциплін
навчально-наукового інституту права та психології Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Федченко М.С.,

студент 3 курсу навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ

Друга світова війна призвела до численних втрат населення України, підірвала економічний потенціал республіки та завдала непоправної шкоди її етнокультурній спадщині.

Власне, великою трагедією для частини етнічного населення України стало його примусове виселення за межі місць традиційного проживання.

Відтак, не оминули злочинні етнополітичні експерименти тоталітарних режимів і поліетнічне населення Криму. Проведення широкомасштабних депортацій етносів Кримського півострова в роки Другої світової війни наклало свій негативний відбиток не тільки на повоєнну долю репресованих народів, але й створило низку проблем у теперішній Україні.

Важливим внеском у створення об'єктивної картини подій, пов'язаних із злочинною практикою депортацій етносів Криму, є праця російського дослідника М.Ф.Бугая «Депортация народов Крыма: документы, факты, комментарии». Праця містить документи і матеріали з історії депортацій народів Криму - кримських татар, греків, болгар, вірменів, німців та інших.

Висвітлюючи історію депортацій народів Криму, дослідники не завжди вірно кваліфікують подібний злочин сталінської влади. Головним чином це стосується ототожнення сталінських депортацій виключно із проявом політики геноциду. Однак, у даному випадку таке трактування депортацій не є об'єктивним з наукової точки зору, оскільки політика геноциду спрямована на фізичне винищення етносу, а це, як відомо не входило до планів Сталіна та його оточення. Тому, у цьому випадку вважається більш правомірним застосування терміну «етноцид», який пов'язується з політикою позбавлення конкретного народу його етнокультурної особливості (етнічної території, мови, культури та самосвідомості).

Депортації населення СРСР за національною ознакою почали активно застосовуватися сталінською владою в другій половині 30-х рр. XX століття. Недовіра до зовнішнього світу, мотивована ідеологічними причинами та начебто існуючими загрозливими для режиму етнічними зв'язками поза кордонами держави у передвоєнні роки, обумовила особливу увагу до т. зв. діаспорних націй (поляків, німців, фінів, корейців). У роки війни ця проблема, трансформована вже в хронічну форму, призвела до терору проти цілих груп населення у складі корінних радянських етносів, котрі проживали в СРСР.

Крим, як частина великого радянського поліетнічного простору, у довоєнні роки був населений представниками, багатьох національностей, більшість з яких

у 30-х рр. постраждали від політики сталінського етноциду. Однак, у той період сталінське керівництво зосередилось винятково на примусовій радянській та русифікації етнічного населення півострова, не використовуючи при цьому практику депортацій місцевих етносів. Зміна методів етноциду відбулась з початком радянсько-німецької війни.

Хвиля сталінських депортацій на початку війни торкнулася радянських німців, які мешкали і на території Кримського півострова. 14-го серпня 1941 р. Директивою Ставки Верховного Головнокомандування «Про формування та завдання 51-ї Окремої армії» Військовій раді цієї армії було наказано негайно звільнити територію Криму від «німців та інших антирадянських елементів».

Реалізація практики депортацій німців Криму розпочалась у другій половині серпня 1941 р. З метою проведення депортації на місця виїхали відповідальні працівники, які за допомогою партійно-радянського активу повинні були підготувати німців до переселення. Тільки у серпні-вересні 1941 року з Криму було насильно переселено 53 тисячі мешканців німецької національності, а усього, включаючи осіб, із змішаними з ними шлюбами - 61184 чоловік. Таким чином, німці першими із народів Криму зазнали на початку війни масового виселення за етнічною ознакою.

Окупація Кримського півострова гітлерівцями лише тимчасово призупинила розпочаті сталінським режимом депортації місцевих етносів. Однак, влада нацистської Німеччини у своїй етнічній політиці так само спиралася на злочинну практику депортації етносів окупованих територій. Однією із головних ідей нацистського плану «Ост» якраз і було проведення депортацій ненімецького населення східних окупованих територій заради розширення «життєвого простору» для німців. У цих агресивних намірах гітлерівців Крим посідав одне з головних місць.

Варто зазначити, що прихильником ідеї колонізації Криму німцями був рейхсміністр А.Розенберг. Він вважав, що з геополітичної точки зору Крим є частиною німецького надбання, оскільки на півострові певний час мешкали готи. Колонізаційні проекти рейхсміністра передбачали також зміну кримської

топоніміки за німецьким зразком.

Повернення у Крим радянської влади ознаменувалося розгортанням масштабних депортацій частини місцевих етносів, яких сталінська влада звинуватила у пособництві гітлерівцям. Насамперед, подібні звинувачення були висунуті проти кримських татар.

В свою чергу, перші спроби вислання кримських татар були здійснені сталінською владою у травні 1942 року. 29 травня 1942 р. Державний Комітет Оборони таємною постановою № -1828сс наказав виселити з Краснодарського краю, крім осіб визнаних соціально-небезпечними, також громадян німецької і румунської національності, кримських татар та іноземно-підданих (греків). Таким чином, подальша доля татарського населення Криму була фактично вирішена сталінським керівництвом наперед, а здійснення масштабних депортацій кримських татар з півострова стало лише питанням часу.

Після виселення кримських татар практика сталінських депортацій була поширена і на інші етноси Криму. У своєму повідомленні Й. Сталіну Л. Берія 29 травня 1944 р. зарахував до «антирадянських елементів» кримських болгар, вірмен і греків. Разом з тим, болгар і вірмен Л.Берія звинуватив у пособництві фашистам та антирадянській діяльності. Щодо греків, то їм висувалося звинувачення у тому, що вони в роки гітлерівської окупації Криму за сприяння німецької влади займалися торгівлею і дрібною промисловістю. Завершуючи повідомлення Л.Берія, зазначив: «НКВС вважає за доцільне здійснити виселення з території Криму усіх болгар, греків, вірмен». Так, протягом червня-липня 1944 р. з Криму депортували 12422 болгар, 15040 греків, 9621 вірмен, а також 3652 іноземнопідданих (турків, греків, іранців, італійців, румун, австрійців та ін.). Разом з ними були виселені і місцеві жителі Криму - цигани.

Політика етноциду щодо депортованих етносів Криму не обмежувалася лише їх виселенням за межі етнічної території. Було здійснено комплекс антиправових заходів, спрямованих на знищення історичної пам'яті, мови, культури і самосвідомості депортованих народів.

Таким чином, сталінський тоталітарний режим здійснив в Криму

широкомасштабні етнічні чистки, які поєднували у собі депортації етносів, етнічний топонімоцид, лінгвіцид, нівеляцію культури, історичної пам'яті та самосвідомості репресованих народів. Це було типовим проявом злочинної політики етноциду, яка застосовувалася сталінською владою ще з 30-х років. Пошук ворогів народу серед представників етнічного населення у поєднанні з легалізацією злочинного принципу колективної відповідальності усього народу, перетворив на об'єкти сталінського етноциду більшість етносів Кримського півострова. І якщо гітлерівський режим тільки планував масштабний етноцид народів Криму шляхом депортації, то сталінська влада реалізувала його на практиці, використавши обставини військового часу.

РОЗВИТОК ОСНОВНИХ ПОГЛЯДІВ НА ПРАВО (ПРАВОРОЗУМІННЯ) У СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ В РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Кривошеїна О.О.,

студент 105 групи навчально-наукового інституту права та психології

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: викладач кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ Юрковська Л.Г.

Актуальність даного дослідження полягає у тому що, погляди на право середини ХХ ст. є однією з найцікавіших і одночасно складних та недостатньо досліджених проблем правознавства. Останнім часом науковий інтерес вчених-юристів України до цієї проблеми значно пожвавився, проте чимало її аспектів все ще залишається поза увагою правознавців і потребує спеціальних досліджень. Незнання досягнень всесвітньо відомих мислителів і вітчизняних вчених не дає нам повної уяви про розвиток світової правової думки в цілому.

У 30-і - 40-і роки ХХ століття ще зберігалися досить різні концепції розуміння і трактування права в загальному руслі марксистсько-ленінських